

به جای رقابت

یکی از فرضیه‌های اساسی صاحب‌نظران توسعه اقتصادی در غرب این است که: «رقابت، استعداد‌های افراد را شکوفا می‌کند.» آنان بر این باورند که از نقطه نظر اقتصادی، کسی یا صنعتی می‌تواند به حیات خود در فضای رقابت تداوم بخشد که از همه پیشی بگیرد. هر چند که اقدام‌های رقابتی یک فرد یا سازمان موجب ضرر و زیان مالی یا ورشکستگی سایر افراد یا سازمانها باشد. این استراتژی نیز براساس روش اصالت سودمندی توجیه می‌گردد. آنان گمان می‌برند که ورشکستگی برخی و از دست دادن شغل از سوی برخی دیگر، به عنوان روند اجتناب‌ناپذیر بازار رقابت تلقی می‌شود. شواهد امور در دنیای غرب بیانگر آن است که این تاکید بیش از حد بر رقابت به نابود کردن روحیه همکاری و اعتماد خواهد انجامید. صاحب‌نظران برای شکست فرهنگ مطلق رقابت دلایل چندی را ارائه کرده‌اند؛ نخستین دلیل این است که در بسیاری از موارد موفقیت به سهم شدن در استفاده از منابع به طور کارآمد بستگی دارد. و اگر افراد ناگزیر به رقابت با یکدیگر باشند استفاده بهینه از منابع تقریباً محال خواهد بود. در حالی که روحیه همکاری و جو اعتماد نه تنها موجب بکارگیری تمام مهارت‌های افراد و گروه‌ها می‌شود بلکه تضایف و هم‌افزایی در نتایج را نیز در بردارد. و برعکس، رقابت افراد را نسبت به یکدیگر گمانمند ساخته و دشمن‌همدیگر می‌سازد و به عنوان یک مکانیزم فعال از همکاری افراد با یکدیگر جلوگیری می‌نماید.

دلیل دوم این است که رقابت به طور کلی موجب کمال نمی‌شود. زیرا روشن است که تلاش برای خوب انجام دادن کارها و تلاش برای شکست دادن دیگران دو موضوع متفاوت است. این مفهوم در مثال زیر به خوبی روشن می‌شود. دانش‌آموزی دستش را بالا آورده و تکان می‌دهد تا معلم از او بپرسد و هنگامی که معلم می‌خواهد از او سؤال کند دانش‌آموز می‌پرسد سؤال چیست؟ اگر رفتار دانش‌آموز را تحلیل کنیم به این نتیجه خواهیم رسید که این عمل بیانگر آن است که قصد این دانش‌آموز رقابت با همکلاسه‌های خود بوده است و نه تمرکز بر روی موضوع پرسش و پاسخ به آن. از تحلیل کلی مطالعات جامعی که بر روی صد و بیست و دو مدیر در موضوعات گوناگون و اوضاع متنوع صورت پذیرفته است چنین نتیجه گرفته می‌شود که:

- ۱- همکاری در ترغیب کسب موفقیت و افزایش بهره‌وری مؤثرتر از رقابت است.
- ۲- همکاری بر تلاش‌های فردی برای ترغیب دیگران به کسب موفقیت و بهره‌وری برتری دارد.
- ۳- همکاری بدون رقابت درون‌گروهی، بهره‌وری و موفقیت بیشتری را به ارمغان می‌آورد تا همکاری با رقابت درون‌گروهی. همکاری می‌تواند با سیستم پاداشی که تقویت‌کننده کار گروهی و همچنین کسب موفقیت فردی باشد تقویت و ترغیب شود. همچنین همکاری می‌تواند موجبات برقراری روابط خوب میان افراد از نژادها و اقلیتهای مختلف را نیز پدید آورد.

دکتر علی رضائیان